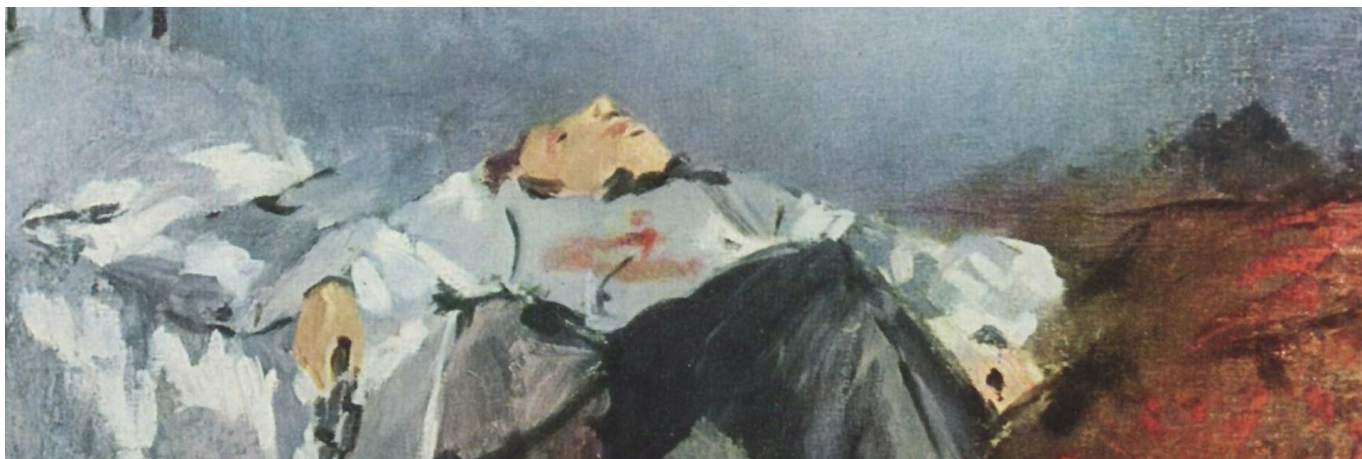

Czy pisali tak, jak żyli? O poezji Edwarda Stachury, Rafała Wojaczka i Andrzeja Bursy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jan Marx, *Polscy i obcy poeci przekłęci*, [w:] *Kaskaderzy literatury. O twórczości i legendzie Andrzeja Bursy, Marka Hłaski, Haliny Poświatowskiej, Edwarda Stachury, Ryszarda Milczewskiego-Bruna, Rafała Wojaczka*, oprac. słowo wstępne: J. Brudnicki, postowie: J. Marx, red. E. Kolbus, Łódź 1986, s. 493–517.
- Źródło: Andrzej Bursa, *Sobota*, [w:] *Kaskaderzy literatury. O twórczości i legendzie Andrzeja Bursy, Marka Hłaski, Haliny Poświatowskiej, Edwarda Stachury, Ryszarda Milczewskiego-Bruna, Rafała Wojaczka*, oprac. słowo wstępne: J. Brudnicki, postowie: J. Marx, red. E. Kolbus, Łódź 1986, s. 43.
- Źródło: Rafał Wojaczek, *Piosenka o poecie II*, [w:] tegoż, *Wiersze zebrane*, red. B. Kierc, Wrocław 2005, s. 106.
- Źródło: Edward Stachura, *Po ogrodzie niech hula szarańcza*, [w:] tegoż, *Wiersze, poematy, piosenki*, red. Z. Fedecki, Warszawa 1982, s. 164–165.

Czy pisali tak, jak żyli? O poezji Edwarda Stachury, Rafała Wojaczka i Andrzeja Bursy

Édouard Manet, *Samobójstwo*, między 1877 a 1881

Źródło: domena publiczna.

Edward Stachura, Andrzej Bursa i Rafał Wojaczek po śmierci stali się poetami kultowymi. Powtarzane przez kolejne pokolenia informacje dotyczące ich życia stawały się coraz barwniejsze, a poezja coraz częściej schodziła na drugi plan. Czy rzeczywiście pisali tak, jak żyli?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz nastrój w wierszach *Sobota* Andrzeja Bursy i *Piosenka o poecie II* Rafała Wojaczka oraz we fragmencie poematu *Po ogrodzie niech hula szarańcza* Edwarda Stachury.
- Porównasz kreację podmiotów lirycznych w wierszach Andrzeja Bursy, Rafała Wojaczka i Edwarda Stachury. Wskażesz podobieństwa między podmiotami a autorami wierszy.
- Zredagujesz tezy interpretacyjne dotyczące omawianych utworów.
- Zredagujesz konspekt interpretacji porównawczej omawianych wierszy.

Przeczytaj

((Jan Marx

Polscy i obcy poeci przekłęci

Polscy i obcy poeci przekłęci

W biografiach poetów często spotykamy strefy ciemności lub w najlepszym razie mroku, których nie są w stanie rozjaśnić do końca nawet skrupulatne badania. Tam, gdzie nie staje wiarygodnych świadectw w postaci korespondencji, dokumentów, przekazów ustnych, pamiętników, dzienników, niezwykle trudno wywołać dawne klisze. Nie tylko zresztą dawne. Bo przecież w każdym poecie istnieją **suwerenne** strefy ciszy, do których nie dopuszcza on nawet najbliższych na odległość mniejszą niż intuicja, przeczucie.

Wywoływaczem psychologicznym z braku materialnego, pozwalającym rozjaśnić te strefy mroku i zaludnić strefy ciszy byłaby zatem wyobraźnia czytelnika, krytyka, historyka literatury.

Orszak nowożytnych poetów przeklętych otwierają **Baudelaire**, **Verlaine**, **Rimbaud**. [...] to poeci, którzy może nie zajmowali tak spektakularnych pozycji i stanowisk w społeczeństwie i polityce, jak Chateaubriand, Lamartine, Hugo - nie byli autorytetami moralnymi, a raczej przeciwnie, byli autorytetami amoralności - to jednak w poezji zajęli miejsce bezsprzecznie znaczniejsze od swych poprzedników, których zluźniali na nadwiślańskim parnasiaze. [...]

W jakiej relacji pozostają dzisiejsi poeci przekłęci w stosunku do swych szacownych młodopolskich przodków? Myślę, że relacja ta nie jest zbyt prosta. Poeci nie śpiewają już preludiów, szeptów i krzyków miłosnych, cedzą przez zęby cynizm, **nihilizm** także **sentymentalizm** i **melodramat**. Kogo do tej generacji zaliczyć? Ale ponad wszelką wątpliwość można do „rasy” poetów przeklętych zaliczyć Rafała Wojaczka.

[...]

Wojacek staje się [...] nihilistą, który burzy dorobek kultury,

moralność, sztukę. Byt i nicość. I ten byt biologiczny też sam sprowadza do nicości. Poeta staje się zawiedzionym kochankiem świata, ale to jemu samemu wydaje się mało poważną (?) motywacją samobójstwa, wynajduje więc motywację emocjonalnie wiarygodniejszą i kreuje na zawiedzionego kochanka kobiety. [...] Możliwy jest wszelako inny jeszcze wariant psychologiczny. Oto niepewny swojej twórczości poeta próbuje przydać jej aureoli śmierci, która ma uwiarygodnić rozdarcie, [nihilizm](#), pesymizm autora, niezbyt przekonujące w dziele. Test czynu wydaje się artyście nieodzowny.

[...]

Przejdźmy teraz do drugiego z poetów przeklętych, który ongiś zapowiadał się na jednego z najbardziej oryginalnych poetów swojej generacji. Andrzej Bursa bowiem to jeden z najciekawiej zapowiadających się poetów z pokolenia „[Współczesności](#)”. [...] Poeta genetycznie niejako został zaprogramowany na krótkie życie. Miał wrodzoną wadę serca. Ale oprócz wyroku biologicznego nosił także w sobie ten smutek istnienia, który z biologią i fizjologią niewiele ma wspólnego i jest raczej dyspozycją psychiczną, strukturą wrażliwości.

[...]

Bursa najpełniej chyba wciela model poety przeklętego zbuntowanego przeciw stereotypowi obyczajowemu, społecznemu i politycznemu. Przeciw każdej rutynie. Był bardziej zbuntowany niż poeci słynnego debiutu pięciu, poza jednym może Czyczem, z którym też najsilniejsze łączyły go związki przyjacielskie. Ekstrawagancki, chamski, dosadny, niegrzeczny – nie miał wielu przyjaciół. Walił we wszystko na odlew swymi wierszami: w salonową układność, w kodeks dobrego wychowania dla półinteligentów, w pozorne wartości, w rutynę codzienności, w [blichtr](#) i dogmat. Znajdujemy w jego wierszach i prozie obsesję śmierci, cierpienia, choroby, ale także krzywd, które ludzie wzajem sobie czynią. [...]

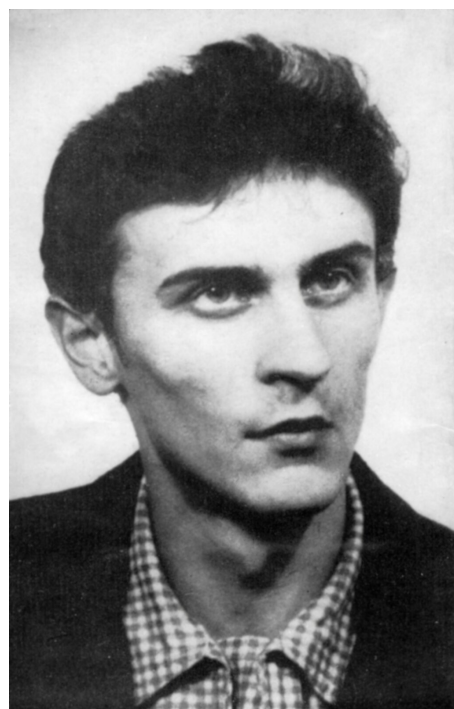
Co do Stachury, to uważam, że mieści się on również w tej samej formule przeklętości, sprowadzonej do biografii wyraźnie

naznaczonej piętnem fatalizmu o podłożu psychopatycznym. [...] Nie widzę ścisłej koniunkcji pomiędzy twórczością i życiem poety, mimo pozorów – bo są to tylko pozory. Dramat egzystencjalny Stachury rozgrywał się osobno, obok twórczości, był w znacznej mierze zdeterminowany pęknięciem psychicznym, które doprowadziło do manii samobójczej. [...]

Źródło: Jan Marx, *Polscy i obcy poeci przekłęci*, [w:] *Kaskaderzy literatury. O twórczości i legendzie Andrzeja Bursy, Marka Hłaski, Haliny Poświatowskiej, Edwarda Stachury, Ryszarda Miłczewskiego-Bruna, Rafała Wojaczka*, oprac. słowo wstępne: J. Brudnicki, postowie: J. Marx, red. E. Kolbus, Łódź 1986, s. 493–517.

O autorach

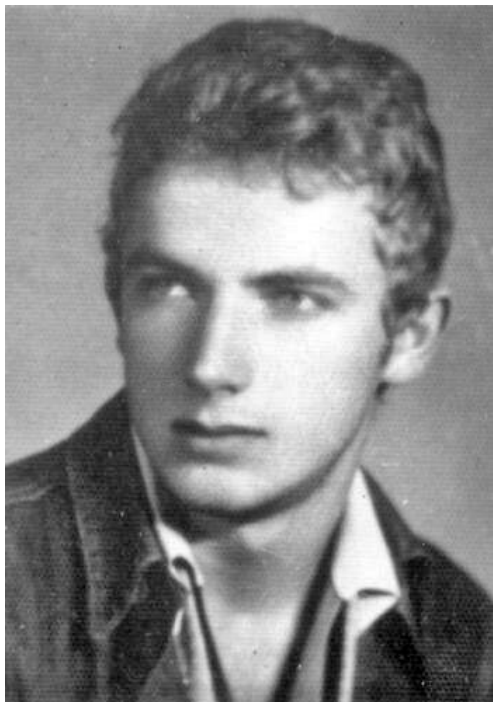
Andrzej Bursa urodził się w 1932 roku w Krakowie. Ojcem poety był Feliks Bursa – absolwent filologii polskiej oraz historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Matka – Maria z Kopycińskich ukończyła polonistykę i romanistykę na UJ. Andrzej Bursa dorastał w środowisku artystyczno-inteligenckim. Po wybuchu wojny rodzina Bursów została przesiedlona na teren dzielnicy Kazimierz. W czasie wojny Bursa uczęszczał na tajne komplety, a od 1945 roku uczył się w V Gimnazjum i Liceum im. Jana Kochanowskiego w Krakowie. Po ukończeniu szkoły podszedł do egzaminu dojrzałości, którego nie zdał ze względów politycznych. Udało mu się to w kolejnym roku. Rozpoczął studia – najpierw dziennikarskie, a następnie – bułgarystyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, których ostatecznie nie ukończył z powodów materialnych. W 1952 roku ożenił się. W tym czasie podjął też świadomą decyzję o zajęciu się pisarstwem. W latach 1954–1957 pracował jako dziennikarz w „Dzienniku Polskim” w Krakowie, a reporterska działalność odbiła się na jego wrażliwości i sposobie postrzegania rzeczywistości. Jako pisarz debiutował w 1954 roku w „Życiu Literackim”. Po 1956 roku wyklarowały się jego poglądy polityczne jako radykalnego antykomunisty. Zmarł 15 listopada 1957 roku z powodu wady serca. Jego śmierć została owiana legendą, którą rodzina wielokrotnie dementowała.

Andrzej Bursa

Źródło: domena publiczna.

Edward Stachura urodził się w 1937 roku w Charvieu we Francji. Był polskim poetą, pieśniarzem, prozaikiem i tłumaczem. Robotnicze osiedle, na którym mieszkał wraz z rodzicami, miało duży wpływ na twórczość przyszłego pisarza. W 1948 roku rodzina przyjechała do

Edward Stachura

Źródło: domena publiczna.

Polski i osiadła w Łazieńcach. Edukację w polskiej szkole Edward rozpoczął dopiero jako jedenastolatek. Odstawał od rówieśników wyglądem i językiem, co było przyczyną licznych konfliktów z kolegami. Gdy opanował język, okazało się, że jest bardzo zdolny i to pozwoliło mu na szybsze ukończenie szkoły i rozpoczęcie nauki w szkole średniej w Ciechocinku. W liceum zaczął pisać wiersze. Konflikt z ojcem i liczne wagary spowodowały, że musiał zmienić szkołę średnią – ukończył liceum w Gdyni. Podczas pobytu w Trójmieście zaczął uczęszczać na spotkania literackie. Nie dostał się na studia malarskie i wrócił do rodzinnego domu. Od 1956 roku w charakterze wolnego słuchacza brał udział w zajęciach na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pracował tam w spółdzielni robotniczej i poznawał literackie środowisko miasta. Zaczął publikować swoje pierwsze wiersze. Rozpoczął studia romanistyczne na KUL-u,

a następnie przeniósł się na studia do Warszawy, gdzie poznawał środowisko literackie. Publikował m.in. w czasopiśmie „Twórczość”. Na podstawie własnych doświadczeń napisał powieść *Siekierzada albo Zima leśnych ludzi*, która stała się tekstem kultowym dla jego pokolenia. Pod koniec lat 60. zaczął wiele podróżować. Był w Jugosławii, Syrii, Norwegii, Szwajcarii, Francji, USA, Meksyku i Kanadzie. W 1979 roku po pierwszej próbie samobójczej Stachura leczył się w szpitalu psychiatrycznym. Cztery miesiące po niej poeta podjął drugą próbę samobójczą. Ta zakończyła się śmiercią.

Rafał Wojacek urodził się w 1945 roku w Mikołowie. Jego ojciec był nauczycielem, a matka pracowała w wydawnictwie. W latach szkolnych należał do harcerstwa, pasjonował się żeglarstwem i fotografią. Dwukrotnie zmieniał liceum, m.in. z powodów konfliktów z nauczycielami. Już w młodzięcym okresie dawała o sobie znać jego niespokojna natura. Po szkole rozpoczął w Krakowie studia polonistyczne, które po semestrze przerwał, nie zaliczając egzaminu z języka łacińskiego. Debiutował we wrocławskim miesięczniku społeczno-kulturalnym „Odra”. Promotorem jego twórczości był Tymoteusz Karpowicz. Po przeprowadzce do Wrocławia całkowicie

poświęcił się literaturze. Zamieszkał z bratem, jednak narastający konflikt między mężczyznami spowodował konieczność wyprowadzki. W tym okresie rozpoczął też walkę z depresją i chorobą alkoholową. Miał problemy z prawem, wszczynał bójki, prowokował skandale, okaleczał się, wiązał się z wieloma kobietami. Zmarł w 1971 roku śmiercią samobójczą po przedawkowaniu leków.

Utwory Wojaczka charakteryzują się ujęciem świata z perspektywy cielesności. Ich tematyka to głównie śmierć i miłość – przede wszystkim ta erotyczna.

Rafał Mikołaj Wojacek (1945-1971) – polski poeta i prozaik, zaliczany do grona poetów wyklętych

Źródło: Zbigniew Kresowaty, domena publiczna.

Andrzej Bursa, *Sobota*

((Andrzej Bursa

Sobota

Boże jaki miły wieczór
tyle wódki tyle piwa
a potem płatanina
w kulisach tego raję
między pluszową kotarą
a kuchnią za kratą
czułem jak wyzwalam się
od zbędnego nadmiaru energii
w którą wyposażyla mnie młodość
możliwe
że mógłbym użyć jej inaczej
np. napisać 4 reportaże
o perspektywach rozwoju małych miasteczek
ale
mam w dupie małe miasteczka
mam w dupie małe miasteczka
mam w dupie małe miasteczka

Źródło: Andrzej Bursa, *Sobota*, [w:] *Kaskaderzy literatury. O twórczości i legendzie Andrzeja Bursy, Marka Hłaski, Haliny Poświatowskiej, Edwarda Stachury, Ryszarda Milczewskiego-Bruna, Rafała Wojaczka*, oprac. słowo wstępne: J. Brudnicki, postowie: J. Marx, red. E. Kolbus, Łódź 1986, s. 43.

Edward Stachura, *Po ogrodzie niech hula szarańcza [Kiedy odkorkowałem pierwszą butelkę]*

Rafał Wojacek, *Piosenka o poecie II*

Słownik

blichtr

(czes. *bliktr* – pozór) pozorna świetność, zewnętrzny polor czegoś

melodramat

[fr. *mélodrame* < gr. *mélos* ‘pieśń’, *dráma* ‘czynność’, ‘akcja’], lit. gat. dramatu o sensacyjnej fabule, zwykle miłosnej, nasyconej patetyczno-sentymentalnymi efektami i kończącej się z reguły pomyślnie dla bohaterów szlachetnych, a źle dla tzw. czarnych charakterów

nihilizm

[łac. *nihil* ‘nic’] – termin wprowadzony przez F.H. Jacobiego na oznaczenie skrajnego idealizmu teoriopoznawczego; obecnie nihilizmem określa się poglądy negujące istnienie bytów substancjalnych (nihilizm metafizyczny), prawdziwość ludzkiego poznania (nihilizm poznawczy, sceptycyzm), wartość moralną postępowania (nihilizm etyczny, inaczej amoralizm), zobowiązania jednostki względem społeczeństwa (nihilizm społeczny, pokrewny anarchizmowi) oraz sens uprawiania kultury (nihilizm kulturalny, dekadentyzm)

sentymentalizm

[fr.], lit. kierunek umysłowy i literacki w Europie w 2. połowie XVIII w., ukształtowany w opozycji do klasycyzmu; krytykę feudalno-absolutystycznego porządku społecznego związaną z dążnościami demokratycznego mieszczaństwa oparł na założeniach filozoficznych (kierunki teoriopoznawcze: empiryzm, sensualizm) oraz na myśli antropologicznych J.J. Rousseau; akceptację roli uczucia we wszystkich dziedzinach życia (także w stosunkach społecznych) oraz przekonanie o możliwości powrotu do naturalnej, pierwotnej prostoty łączył z zakwestionowaniem moralnych wartości postępu cywilizacyjnego, z przeciwstawieniem życiu miejskiemu wiejskiej egzystencji wspólnoty ludzkiej; w myśl założeń estetycznych sentymentalizmu źródłem twórczości literackiej były przeżycia wewnętrzne, celem – wywoływanie wzruszeń, refleksji nad miejscem człowieka w świecie, wyznacznikami dzieła literackiego – „czułość” i prostota; sentymentalizm ukształtował nowy typ bohatera, przedstawiciela klas średnich (najczęściej mieszczaństwa), człowieka „czułego”, o postawie indywidualistycznej; wprowadził pogłębioną obserwację obyczajową i psychologiczną, tendencje dydaktyczno-moralizatorskie oraz elementy mowy potocznej

suwerenny

(fr. *souverain* – najwyższy, panujący) o opiniach lub decyzjach: nienarzucony przez nikogo

„Współczesność”

czasopismo lit.-artyst., zał. przez nieformalną tzw. grupę „Współczesność”, stał się (najwyraźniej 1958–61) trybuną pokolenia młodych pisarzy debiutujących ok. 1956 (E. Bryll, B. Drozdowski, S. Grochowiak, I. Iredyński, M. Nowakowski, W. Terlecki i in.); gł. linią programową był sprzeciw wobec dotychczasowych modeli kultury, konformizmu, konwencji estetycznej; redaktor m.in.: L. Szymański, 1959–60 Grochowiak, 1962–66 A. Lam, od 1966 J. Lenart

Film edukacyjny

Polecenie 1

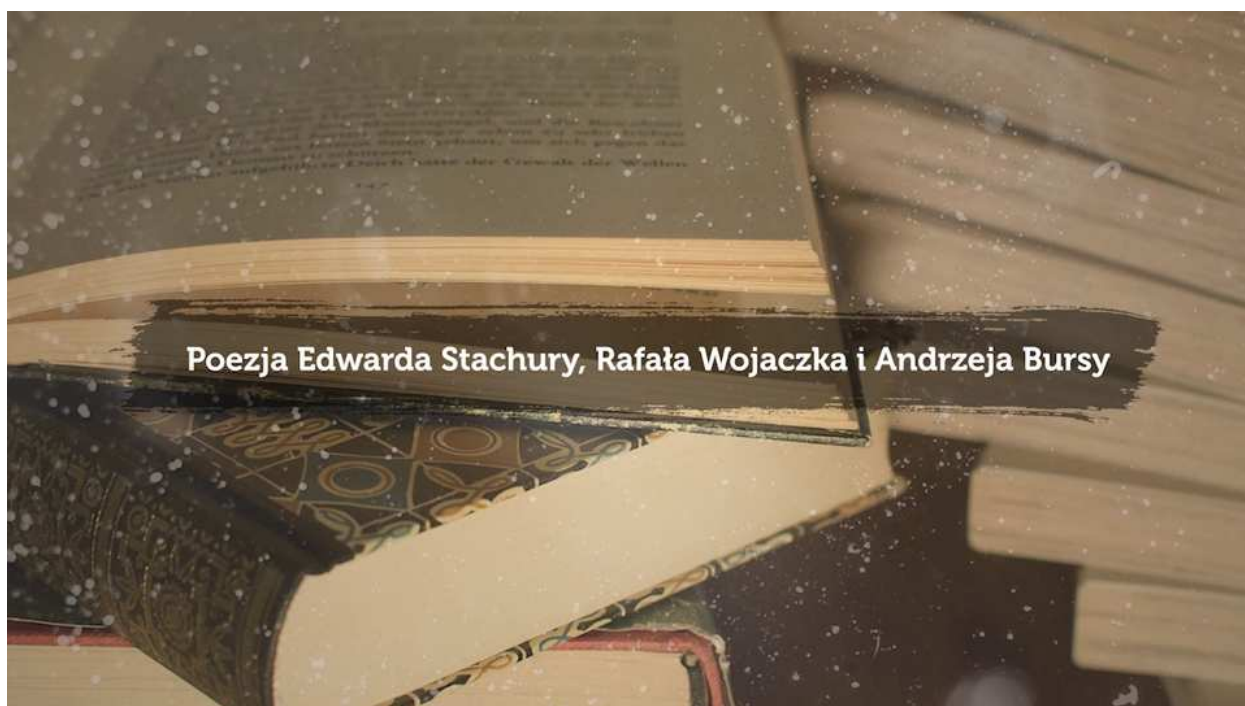
Wypisz pięć skojarzeń wiążących się z określeniem „poeci wyklęci”.

--	--	--	--	--

Polecenie 2

Wysłuchaj wykładu krytyka literackiego, dr. Jakuba Skurtysa o micie „kaskaderów literatury”. Wskaż źródło tego określenia. Kto określany jest mianem „kaskadera literatury”?

--

Poezja Edwarda Stachury, Rafała Wojaczka i Andrzeja Bursy

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1FEmyc1C>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 3

Przygotuj argumenty dotyczące zasadności nadawania miana „kaskaderów literatury”, „poetów wyklętych” określonym twórcom.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Do jakiej tradycji nawiązuje krytyka literacka, nazywając Andrzeja Bursę, Edwarda Stachurę i Rafała Wojaczka poetami wyklętymi? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ angielskiej

☐ niemieckiej

☐ amerykańskiej

☐ francuskiej

Ćwiczenie 2

Oceń prawdziwość zdań. Zaznacz w tabeli P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F - jeśli jest fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Andrzej Bursa zmarł śmiercią samobójczą.	☐	☐
Edward Stachura w niektórych okresach swojego życia prowadził żywot włóczęgi.	☐	☐
Rafał Wojaczek zmagał się z problemem alkoholowym.	☐	☐
Bursa, Stachura i Wojaczek mieli wyższe wykształcenie.	☐	☐
W twórczości Wojaczka ważną funkcję pełni erotyka w jej wymiarze fizjologicznym.	☐	☐
Stachura w szkole był outsiderem m.in. z powodu bariery językowej.	☐	☐
Edward Stachura kilkakrotnie zmieniał szkołę.	☐	☐
Andrzej Bursa podczas wojny uczęszczał na tajne komplety. Zdał maturę z wyróżnieniem.	☐	☐
Bursa w swojej poezji podejmuje temat życia w totalitaryzmie.	☐	☐
Promotorem Rafała Wojaczka w świecie literatów był Jarosław Iwaszkiewicz.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Opisz nastrój panujący w tekstach wierszy Edwarda Stachury *Po ogrodzie niech hula szarańcza*, Andrzeja Bursy *Sobota* i Rafała Wojaczka *Piosenka o poecie II*.

Utwór	Nastrój
<i>Po ogrodzie niech hula szarańcza</i>	
<i>Sobota</i>	
<i>Piosenka o poecie II</i>	

Ćwiczenie 4

Scharakteryzuj podmioty liryczne w wierszach Edwarda Stachury *Po ogrodzie niech hula szarańcza*, Andrzeja Bursy *Sobota* i Rafała Wojaczka *Piosenka o poecie II*. Skonfrontuj ich kreacje z życiorysami poetów. Wyjaśnij, czy można powiedzieć, że twórcy ci pisali tak, jak żyli.

Ćwiczenie 5

Omów, w jaki sposób w wierszach Edwarda Stachury *Po ogrodzie niech hula szarańcza*, Andrzeja Bursy *Sobota* i Rafała Wojaczka *Piosenka o poecie II* jest kształtowana funkcja ekspresywna.

Ćwiczenie 6

Postaw tezę interpretacyjną każdego z omawianych wierszy.

Po ogrodzie niech hula szarańcza
[fragment]

Sobota

Piosenka o poecie II

Ćwiczenie 7

Uzasadnij, czy zasadne jest używanie wobec Edwarda Stachury, Andrzeja Bursy i Rafała Wojaczka określenia „poeci przeklęci”.

Ćwiczenie 8

Napisz konspekt interpretacji porównawczej wierszy Edwarda Stachury *Po ogrodzie niech hula szarańcza*, Andrzeja Bursy *Sobota* i Rafała Wojaczka *Piosenka o poecie II*.

Praca domowa

Napisz interpretację porównawczą dwóch z trzech zaproponowanych podczas lekcji tekstów. Twoja praca powinna liczyć przynajmniej 400 słów.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Czy pisali tak, jak żyli? O poezji Edwarda Stachury, Rafała Wojaczka i Andrzeja Bursy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- 4) porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- scharakteryzuje nastrój w wierszach *Sobota* Andrzeja Bursy i *Piosenka o poecie* II Rafała Wojaczka oraz we fragmencie poematu *Po ogrodzie niech hula szarańcza* Edwarda Stachury;
- porówna kreację podmiotów lirycznych w wierszach Andrzeja Bursy, Rafała Wojaczka i Edwarda Stachury;
- zredaguje tezy interpretacyjne dotyczące omawianych utworów;
- zredaguje konspekt interpretacji porównawczej omawianych wierszy.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów, by poszukali w różnych źródłach informacji na temat poetów wyklętych. Poleca, by zwrócili szczególną uwagę na to, jak powstała nazwa i skąd się wywodzi, kogo nazywano mianem poety wyklętego i dlaczego. Zainteresowane osoby mogą przygotować prezentację, najlepiej ilustrowaną muzyką (jej dobór oczywiście należy do uczniów). Wszystkim uczniom nauczyciel poleca, by zapoznali się z blokiem tekstowym oraz filmem zamieszczonymi w e-materiale.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Chętne osoby prezentują materiał przygotowany w domu i omawiają go. Wskazana osoba krótko podsumowuje informacje przedstawione przez innych uczniów.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel prosi chętne lub wybrane osoby o odczytanie wierszy znajdujących się w sekcji „Przeczytaj”. Pozostali uczestnicy zajęć mają za zadanie, słuchając, wynotować argumenty, które spowodowały, że autorzy tych utworów należeli do poetów wyklętych. W tym zadaniu może pomóc również film, który uczniowie mieli obejrzeć w domu. Później wybrane osoby odczytują swoje propozycje, a inni uczniowie mogą je uzupełnić.
2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy, pierwsza wykonuje ćwiczenia 1, 3, 4 z sekcji „Sprawdź się”, a druga zadania 2, 5 i 6. Podczas zajęć może nie starczyć czasu na pracę

z zadaniem 8, dlatego uczniowie mogą to zadanie wykonać w domu. Po upływie wyznaczonego czasu nauczyciel prosi wybrane osoby o przedstawienie odpowiedzi i weryfikuje ich poprawność.

Faza podsumowująca:

1. Podsumowaniem lekcji może być odpowiedź na ćwiczenie 7 z sekcji „Sprawdź się”:
Uzasadnij, czy zasadne jest używanie wobec Edwarda Stachury, Andrzeja Bursy i Rafała Wojaczka określenia „poeci przeklęci”.

Praca domowa:

1. Napisz interpretację porównawczą dwóch z trzech zaproponowanych podczas lekcji tekstów. Twoja praca powinna liczyć przynajmniej 400 słów.

Materiały pomocnicze:

- *Kaskaderzy literatury. O twórczości i legendzie Andrzeja Bursy, Marka Hłaski, Haliny Poświatowskiej, Edwarda Stachury, Ryszarda Milczewskiego-Bruna, Rafała Wojaczka*, red. E. Kolbus, słowo wstępne J. Brudnicki, posłowie J. Marx, Łódź 1986.
- Stanisław Bereś, Katarzyna Batorowicz-Wołowiec, *Wojaczek wielokrotny*, Biuro Literackie 2008.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do podsumowania lekcji.